

'Ik heb nogal een eigenwijs teeltsysteem'

Komkommers op kokos

Leen Verhaar in Sion (Rijswijk, ZH) teelt dit jaar voor het eerst komkommers op kokos. Dat bevalt hem goed, al was het in het begin wel even wennen aan de andere bemesting. Het grote voordeel is dat kokos niet inklinkt. Daardoor droogt het substraat minder snel uit en is het bufferende vermogen van de mat groter. „Het gewas groeit in de zomermaanden wat makkelijker” zegt Verhaar. Maar dan moeten overige teeltomstandigheden geen roet in het eten gooien.

“Kijk, overal wortels”, wijst komkommerteler Leen Verhaar naar zijn kokosmat. Het bruine, vochtige medium is fijn dooraderd met talloze witte worteltjes. Acht collega's kijken er kritisch naar. Het bedrijf van Verhaar is aan de beurt voor een bezoek van zijn excursiegroep. Die bestaat uit negen komkommertelers die elke woensdagavond drie à vier van hun bedrijven bezoeken en doorlichten. De collega's zijn niet echt onder de indruk van het wortelgestel. Een van de collega's die op steenwol teelt; „Ik heb de matten open moeten snijden, zoveel wortels zaten erin.”

Verhaar erkent dat het beter kon, maar zijn planten staan pas twee weken en hebben op de zaterdag van week 24 een 'tikkie' gehad. Het was toen een zeer scherpe dag met een instraling van bijna 2.900 Joules. „Het was hier in de kas 33 graden”, vertelt Verhaar. „Ik was blij dat het vocht in de veertig bleef, anders, had ik allemaal brandkoppen gehad.”

Eigenwijs teeltsysteem

Bovendien hadden de planten bij de tweede teeltwisseling een slechte start, waardoor ze nogal 'los' op de mal kwamen te staan. „Ik heb een nogal eigenwijs teeltsysteem”, grijnst Verhaar. Hij teelt in een V-systeem, waarbij een plant een stengel heeft aan de linker- en een aan de rechtergewasdraad. Bij de eerste wisseling van de teelt verwijdt hij de stengels aan de linkerzijde en leidt hij een rank van de rechterrij naar een extra gewasdraad midden in de rij. Vervolgens gaat hij 'tussen-planten', waarbij de jonge planten naast de oude komen te staan. Als de jongelingen de linkerdraad hebben bereikt, 'sloopt' Verhaar ook het oude gewas van de rechterrij eruit en gaat er een rank van het jonge gewas naar de rechterdraad. Hij houdt een rank aan op de zesde knoop van de hoofdstengel. Pas als de rank drie oksels heeft, gaat hij opbinden. “Anders knapt-ie.”

Bij de tweede teeltwisseling gaat de hele procedure andersom, dan gaat eerst de rechterzijde eruit. “Dat liep even niet lekker”, blikt de komkommerteler terug, “In mijn kas komt de meeste straling terecht op de linkerrijen. En daar hing op het moment van de tweede teeltwisseling zo'n pakket gewas dat de jonge planten te weinig licht kregen om goed te groeien. Toen heb ik het oude gewas er maar wat eerder uitgehaald.”

Leergeld betaald

Dat zat hem ongetwijfeld wat productie kosten, maar Verhaar lijkt er niet om te malen. Hij beschouwt dit jaar met zijn overstap op kokos als een leerjaar. En leergeld heeft hij wat dat betreft al betaald, want de overstap verliep niet geheel vlekkeloos. „Ik ben in het begin met mijn bemesting de mist ingegaan”, zegt Verhaar. „Ik had de papieren niet goed bekeken en heb verkeerd gedoseerd.” Kokos legt aan het begin van de teelt veel kalium vast en door onoplettendheid van Verhaar werd de kalium/calciumverhouding in de mat scheefgetrokken. „Daardoor waren de stambladen van de komkommerplanten te zwak en konden ze het licht niet goed omzetten. En in de winter is er toch al niet zoveel licht, dus de planten hadden het moeilijk.”

Overall wittevlieg

Verhaar lijkt toch al in de hoek te zitten waar de klappen vallen, want hij heeft zich moeten afmelden voor MBT. Hij kon het met de biologische bestrijding voor het eerst sinds drie jaar niet bolwerken. Overall zit wittevlieg. Een tikje tegen een blad bovenin het gewas levert een wolk van wit gefladder op. Als oorzaak wijst Verhaar op de ongemaaide slootkanten en misschien heeft ook de sierteelt in de omgeving bijgedragen aan de explosieve ontwikkeling van het plaaginsect. „De sluipwesp *Encarsia* doet het bij mij altijd slecht. De siertelers in de buurt gebruiken middelen waar hij niet goed tegen kan. En *Encarsia* is zeer gevoelig. Als hij maar even iets ruikt, is hij dood.” De sluipwesp heeft de wittevlieg daardoor niet kunnen beheersen. „Toch heb ik er al zoveel ingezet, dat ik er eigenlijk door naar buiten zou moeten worden gedragen.” Verhaar druppelt nu om de vier à vijf dagen met Admire en Vydate totdat de plaag onder controle is.

Organisch product

Verhaar heeft er merkbaar een hekel aan dat hij chemisch heeft moeten ingrijpen, want zoals iedere tuinder denkt ook hij aan het milieu. „Dat is een belangrijk overweging geweest om op kokos over te stappen. Het is namelijk een organisch product. Als het van het bedrijf wordt afgevoerd gaat het naar chrysantentelers die het gebruiken als grondverbeteraar. Bovendien is kokos minder gevoelig voor dikke wortels, doordat het gewas er gemakkelijker doorheen groeit.” De Rijswijkse teler laat zich niet ontmoedigen door de tegenslagen van dit jaar. Hij weet dat komkommers goed gedijen op kokos. Dat bewijs levert een klein trekasje van ongeveer 500m², waarin hij wegens de lage poothoogte komkommers teelt in het ouderwetse haak-taksysteem. In dat deel heeft hij geen tegenslag gekend en staat het gewas er florissant bij.

De productie op kokos ligt iets hoger dan op steenwol. Maar Verhaar ziet dat niet als belangrijkste voordeel. In België zijn al veel meer komkommertelers overgeschakeld op kokos en een Belgische teeltadviseur vertelde hem dat zij er makkelijk twee jaar mee doen. “Als ik geen virus in de mat valt, ga ik dat ook proberen.”

Bedrijfsgegevens

Leen Verhaar heeft met zijn zoon een bedrijf van 1 ha in maatschap in Sion (Rijswijk, ZH). Hij teelt komkommers van het ras Enduro (Novanis) op kokos. Dit jaar doet hij dat voor het eerst en hij heeft vier teelten volgens het volgende plantschema:

- 1e teelt: 10 dec. '98 geplant;
- 2e teelt: 29 mrt. '99 tussengeplant;
- 3e teelt: 9 juni '99 tussengeplant;
- 4e teelt: 18 aug. '99 planten.

Kostenbesparing met kokos

Kokossubstraat voor 1 ha kost 13.000 gulden, ongeveer evenveel als steenwol. Maar kokos kan twee jaar mee, dus dat kost 6.500 gulden per ha per jaar. Bovendien kost het afvoeren van kokos niets, afgezien van wat arbeid voor het verwijderen van het plastic omhulsel. Het verwijderen van steenwol kost f 35,-/m³. Per ha moet aan het eind van de teelt ongeveer 60 m³ worden verwijderd: 60 x 35 = f 2.100,-. Het voordeel van kokos ten opzichte van steenwol: f 6.500 + f 2.100 = f 8.600,- per ha per jaar.

OOGST Landbouw, 2 juli 1999